

Maria Teresa YNGLÈS I NOGUÉS

El Datiu en català: una aproximació des de la gramàtica cognitiva

A cura de M. Teresa Espinal, Jaume Mateu, Teresa Cabré, Gemma Rigau. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2011, 335 p.

El títol del llibre de Maria Teresa Ynglès no reflecteix el veritable contingut del treball, que depassa l'anàlisi d'una construcció concreta en una llengua determinada. Si bé és cert que l'obra parteix de l'anàlisi del datiu en català des del marc teòric de la gramàtica cognitiva (GC), l'autora va més enllà d'aquesta construcció i estudia les estructures reflexives, mitjanes, pronominals, la jerarquia de persona, i el datiu llatí, l'espanyol i l'anglès, des d'una perspectiva comparativa. Alhora, tracta el tema de la variació lingüística i en dóna compte amb una idea original que constitueix el leitmotiv de l'obra i la seva principal aportació teòrica: el model d'event segmentat, que proposa que les llengües poden variar segons si estructuren l'event (en la terminologia de l'autora) o esdeveniment en el domini del temps o en el domini de l'espai. Aquest model és una elaboració de la mateixa Maria Teresa Ynglès a partir de la combinació del model d'event canònic i del model de punt referencial proposat per Langacker en els seus dos volums de *Foundations of Cognitive Grammar* (1987 i 1991) i a *Cognitive Grammar: A Basic Introduction* (2008). La principal tesi del llibre és que les llengües romàniques tendeixen a estructurar l'esdeveniment en el domini de l'espai, fet que permet entendre les particularitats de les construccions de datiu preposicional, datiu pronominal i les construccions amb pronom reflexiu, tan abundants en aquestes llengües.

Al meu entendre, la millor part del llibre es troba en els primers capítols, que són clars i entenedors, fins i tot per a un públic no familiaritzat amb la lingüística cognitiva. El primer i el tercer presenten el marc teòric de la gramàtica cognitiva i la proposta específica de l'autora (el model d'event segmentat). El segon i el tercer capítol constitueixen les parts més sòlides del treball en l'aspecte empíric i en el teòric, respectivament. Així, en el capítol 2, l'autora desmunta una de les anàlisis clàssiques sobre les construccions de datiu amb doblatge de clíctic –la proposada per V. Demonte en l'article «Dative alternations in Spanish», *Probus*, núm. 7 (1995), p. 5-30. Contra l'esmentada anàlisi, gairebé mai qüestionada en els estudis de lingüística formal, Ynglès ens ofereix una proposta basada en una idea original, a saber: el datiu preposicional i el datiu pronominal són construccions amb unes propietats semàntiques i sintàctiques diferents.

El capítol 4, en canvi, és una mica més desigual, ja que desplega un discurs que a estones resulta fragmentat. La principal aportació d'aquest capítol és l'anàlisi de

per què determinades combinacions pronominals són impossibles –la coneguda restricció *me lui*, un dels problemes clàssics sense resoldre de la lingüística teòrica. L'autora basa la seva anàlisi en el concepte de flux d'atenció, el qual estableix que l'ordre dels nominals en la sintaxi reflecteix l'ordre amb què els humans copsen el curs dels events i les relacions de prominència relativa entre els seus participants. En aquest context, la restricció *me lui* s'explica per la impossibilitat semàntica que les dues primeres persones –les semànticament més prominents– s'organitzin com a figura mentre es representa una tercera persona fons mitjançant la construalitat pronominal, que l'elabora com a l'element prominent o punt referencial de la predicació. És per això que es prefereix la construalitat preposicional, que no representa la tercera persona com a l'element prominent davant de la primera i la segona, que, com apuntava Benveniste, són les persones pròpiament dites ja que a més de participar en l'esdeveniment participen en l'acte de parla.

Els altres tres capítols exploren la construalitat reflexiva en les seves variants. La recerca d'una anàlisi unificada que permeti entendre per què els pronoms reflexius estan associats amb valors semàntics i sintàctics tan diferents és un altre dels clàssics dintre dels estudis de lingüística. L'autora resol el problema mitjançant el model d'event segmentat que vincula la varietat de valors associats a les construccions reflexives amb com construïm lingüísticament els events segons el domini que evoquem, el temps o l'espai. Per exemple, un clític reflexiu pot representar tant un agent i un pacient en un event reflexiu canònic, entès en el domini del temps, (ex.: Em dutxo) o com una relació espacial de contacte en una estructura reflexiva de possessió, estructurada en el domini de l'espai (ex.: Em tallo els cabells).

La naturalesa teòrica de l'obra fa que sigui recomanable per a qualsevol persona interessada en teoria lingüística, ja que l'estudi és una proposta general de com s'estructuren lingüísticament els esdeveniments i de com això pot variar en les diverses llengües. No cal, a més, que els lectors siguin especialistes en lingüística cognitiva. La repetició dels continguts, que té l'aspecte negatiu d'entretallar el discurs en determinats punts, dota d'independència cada capítol i deixa al lector prou espai i llibertat per poder centrar-se en les parts que més li interessin sense haver d'aprofundir en la resta. El contingut descriptiu del llibre és també important, amb la qual cosa és recomanable per a aquells interessats en els aspectes gramaticals concrets de la construcció de datiu, les construccions reflexives i altres construccions pronominals. En definitiva, és una obra completa, escrita amb una senzillesa i una claredat que contrasten amb l'amplitud i la complexitat dels continguts que s'hi tracten. De ben segur que el lector trobarà inspiració entre el centenar d'idees, anàlisis i propostes que teixeixen el llibre.

Cristina Real Puigdollers

Universitat Autònoma de Barcelona